

Sygn. akt I CSK 30/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Szkoły Wyższej z siedzibą w [...] przeciwko A.A.

o sprostowanie materiału prasowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 24 lutego 2016 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 29 sierpnia 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy nakazał pozwanemu A.A. jako redaktorowi naczelnemu dziennika „[...]”, aby w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się wyroku, bezpłatnie opublikował w dzienniku „[...]” oświadczenie o następującej treści: „Sprostowanie Szkoły Wyższej dotyczące artykułu B.B. pt. „[...]” opublikowanego w dniu ...2013 r. Nieprawdziwe są następujące stwierdzenia opublikowane w artykule z dnia ...2013 roku: 1. Decyzja o przyznaniu tytułu doktora honoris causa C.C. spotkała się z brakiem zgody na to części środowiska uczelnianego. 2. Recenzenci przewodu doktorskiego w swoich opiniach stwierdzili, że nie podważają dorobku naukowego [...], ale uważają że jego niechlubna biografia powinna być wzięta pod uwagę przez Senat SW przy nadaniu mu tytułu. 3. Władze Szkoły Wyższej z rektorem D.D. na czele, nie biorą pod uwagę sprzeciwu wobec pomysłu nadania C.C. tytułu honoris causa. 4. Mimo tej wiedzy D.D. przeforsował pomysł uhonorowania C.C. przez SW. Nie powstrzymał go nawet brak zgody na to części środowiska uczelnianego oraz niejednoznaczna ocena dokonana przez recenzentów doktoratu honoris causa w wydanej przez nich opinii.”

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu ... 2013 r. Senat Szkoły Wyższej w [...] (dalej SW) podjął uchwałę w sprawie wszczęcia procedury nadania tytułu doktora honoris causa C.C. przy 19 głosach za, jednym przeciw i jednym wstrzymującym się. Na posiedzeniu w dniu ... 2013 r. przyjął opinię Senackiej Komisji Opiniującej, dotyczącą wniosku o wszczęcie tego postępowania, recenzentów dorobku naukowego oraz laudatora w przewodzie doktorskim. Recenzenci pozytywnie ocenili dorobek naukowy C.C. W dniu ... 2013 r. Senat SW przyjął jednogłośnie uchwałę w sprawie nadania mu tytułu doktora honoris causa tej uczelni. W dniu ... 2013 r. odbyło się spotkanie rektora D.D. i zastępcy Dyrektora Biura Promocji SW – E.E. z osobami zainteresowanymi kwestią doktoratu - studentką tej uczelni [...] i absolwentem [...]. Osoby te krytycznie odniosły się do przeszłości C.C., zwłaszcza okresu jego działalności w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku, która ich zdaniem powinna zostać wzięta pod uwagę przy rozważaniu możliwości nadania mu wspomnianego tytułu. W dniu ... 2013 r. w „[...]” ukazał się artykuł pt. „[...]”, autorstwa B.B., w którym zawarto następujące stwierdzenia: „Decyzja o przyznaniu tytułu doktora honoris causa C.C. spotkała się

z brakiem zgody na to części środowiska uczelnianego”, „Recenzenci przewodu doktorskiego w swoich opiniach stwierdzili, że nie podważają dorobku naukowego, ale uważają że jego niechlubna biografia powinna być wzięta pod uwagę przez Senat SW przy nadaniu mu tytułu”, „Władze Szkoły Wyższej z rektorem D.D. na czele nie biorą pod uwagę sprzeciwu wobec pomysłu nadania C.C. tytułu honoris causa”, „Mimo tej wiedzy D.D. przeforsował pomysł uhonorowania C.C. przez SW. Nie powstrzymał go nawet brak zgody na to części środowiska uczelnianego oraz niejednoznaczna ocena dokonana przez recenzentów doktoratu honoris causa w wydanej przez nich opinii”. W dniu ... 2013 r. rzecznik prasowy SW wystąpił do pozwanego o zamieszczenie sprostowania nieprawdziwych informacji zawartych w wyżej wymienionym materiale prasowym. Pismem z dnia ... 2013 r. pozwany odmówił publikacji sprostowania podnosząc, że artykuł nie zawiera informacji nieścisłych lub nieprawdziwych, a redakcja dysponuje informacjami dotyczącymi kontrowersji związanych z nadaniem C.C. tytułu doktora h.c. powodowej uczelni.

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo w całości uznając, że powód jest osobą zainteresowaną w opublikowaniu sprostowania w rozumieniu art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku - Prawo prasowe (Dz. U. 1984 r. Nr 5, poz. 24 ze zm.- dalej: „prawo prasowe”), a nadto wykazał, że zakwestionowane informacje zawarte w tekście nie są prawdziwe. Po rozpoznaniu apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2014 r. zmienił zaskarżony wyrok częściowo w ten tylko sposób, że z punktu I wyroku wyeliminował podpunkt 1 o treści: „Decyzja o przyznaniu tytułu doktora honoris causa C.C. spotkała się z brakiem zgody na to części środowiska uczelnianego” i powództwo w tym zakresie oddalił uznając, że w artykule nie zawarto bezpośrednio tej informacji, stąd nie podlegała ona sprostowaniu. Sąd drugiej instancji oddalił apelację pozwanego w pozostałej części wskazując, że wbrew jej zarzutom, powodowa uczelnia posiada w świetle art. 31a ust. 1 prawa prasowego legitymację czynną do wytoczenia powództwa, a pozwany nie wykazał przesłanek uprawniających go, na podstawie art. 33 prawa prasowego, do odmowy publikacji sprostowania.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 31a ust. 1 prawa prasowego przez przyjęcie, że powód był uprawniony do dochodzenia sprostowania oraz uznanie, że redaktor naczelny może odmówić

sprostowania jedynie w przypadku braku związku sprostowania z tekstem artykułu, natomiast nie ma możliwości merytorycznego skontrolowania zasadności sprostowania, w szczególności czy objęta żądaniem sprostowania wiadomość jest nieścista lub nieprawdziwa. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie wyroku w części zaskarżonej skargą kasacyjną oraz apelacją i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia reformatoryjnego oddalającego powództwo w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie art. 31a ust. 1 prawa prasowego, który stanowi, że na wniosek zainteresowanej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, redaktor naczelny właściwego dziennika lub czasopisma jest obowiązany opublikować bezpłatnie rzeczowe i odnoszące się do faktów sprostowanie nieścistej lub nieprawdziwej wiadomości zawartej w materiale prasowym. Przepis ten został wprowadzony ustawą z dnia 14 września 2012 roku o zmianie ustawy - Prawo prasowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1136), albowiem art. 31 prawa prasowego utracił moc obowiązującą w wyniku wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 1 grudnia 2010 roku (K 41/07, OTK-A 2010, nr 10, poz.127, Dz.U. z 2010 r. Nr 235, poz.1551).

Art. 31a obowiązuje od dnia 2 listopada 2012 roku i w sposób kompleksowy reguluje instytucję sprostowania. Naruszenie tego przepisu przez Sąd drugiej instancji polega, zdaniem skarżącego, na wadliwym przyjęciu, że Szkole Wyższej przysługuje, jako osobie zainteresowanej w rozumieniu tego przepisu, prawo do domagania się publikacji sprostowania wskazanych przez powoda informacji zawartych w spornej publikacji prasowej, a nadto przez błędne uznanie, że redaktor naczelny może odmówić sprostowania jedynie w przypadku braku związku sprostowania z tekstem artykułu, natomiast nie ma możliwości merytorycznego skontrolowania treści sprostowania.

W odniesieniu do pierwszej kwestii trzeba wskazać, że bezpośrednio zainteresowanym w rozumieniu art. 31a ust. 1 prawa prasowego jest podmiot, którego dotyczą przedstawione w materiale prasowym fakty, stanowiące podstawę

do formułowania o nim ocen oddziałujących na jego sytuację, status, pozycję w oczach opinii publicznej. Za aktualny, także na gruncie 31a prawa prasowego, należy uznać sformułowany w dotychczasowym orzecznictwie i piśmiennictwie pogląd, zgodnie z którym obowiązek redaktora naczelnego dotyczy bezpłatnego opublikowania rzeczowego sprostowania wiadomości nieprawdziwej lub nieścisłej odnoszącej się do faktów, a więc opisanych w artykule zdarzeń lub stanów rzeczy. Z przepisu tego nie wynika uprawnienie redaktora naczelnego do dokonywania oceny, czy wiadomość, której sprostowania domaga się zainteresowany, jest prawdziwa i ścisła, czy też pozbawiona tych cech. Uprawnienia takiego nie przewiduje również zmieniony art. 33 prawa prasowego określający okoliczności uzasadniające odmowę opublikowania sprostowania. Nie jest właściwe obiektywizowanie pojęć „nieprawdziwości” i „nieścisłości” wiadomości podlegającej sprostowaniu. Sprostowanie jest rzeczowym, ale subiektywnym odniesieniem się bohatera materiału prasowego do opisanych w nim okoliczności, a jego celem jest umożliwienie, zgodnie z zasadą *audiatur et altera pars*, przedstawienia opinii publicznej własnej wersji wydarzeń, zdementowania określonych informacji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2009 roku, I CSK 151/09, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 87 oraz z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 531/07, Monitor Prawniczy 2008, nr 12, s. 620). Redaktor naczelny może pozbawić zainteresowanego tego uprawnienia, a więc odmówić publikacji sprostowania, tylko w sytuacjach wskazanych w art. 33 prawa prasowego. Przedmiotowy artykuł niewątpliwie dotyczy powodowej uczelni, przedstawia postępowanie jej organów (senatu i rektora) w sprawie nadania C.C. tytułu doktora honoris causa, stąd w ustalonych okolicznościach sprawy należy podzielić ocenę prawną Sądu Apelacyjnego co do wykazania przez powoda legitymacji czynnej do dochodzenia opisanego w pozwie żądania. Uzasadnienie skargi kasacyjnej nie zawiera przekonujących argumentów jurydycznych przemawiających za przeciwnym wnioskiem, stąd omawiany zarzut braku legitymacji czynnej powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

W świetle przedstawionych rozważań nie jest także trafny drugi zarzut - naruszenia art. 31a ust. 1 prawa prasowego przez błędne uznanie, iż redaktor naczelny nie ma możliwości odmowy publikacji sprostowania w następstwie

merytorycznego skontrolowania treści sprostowania i jego zasadności. W nawiązaniu do tego zarzutu należy ponadto podnieść, że przesłanki umożliwiające redaktorowi naczelnemu właściwego dziennika lub czasopisma odmowę publikacji sprostowania, określające zakres kompetencji redaktora naczelnego co do analizy i oceny treści sprostowania, wskazane zostały w art. 33 prawa prasowego. Skarżący nie zawarł jednakże w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia tego przepisu. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym, wysoce sformalizowanym środkiem kontroli prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, ograniczonym co do podstaw, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości stosowania prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2002 roku, II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Sąd Najwyższy dokonuje kontroli zgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia, pozostając związany granicami zaskarżenia i granicami podstaw kasacyjnych (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Związanie granicami podstaw oznacza powinność Sądu Najwyższego rozpoznania jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały wytknięte przez skarżącego i są dopuszczalne w świetle art. 398³ k.p.c., a także niemożność poszukiwania przez Sąd Najwyższy innych podstaw kasacyjnych, których skarżący nie wskazał lub badania przez Sąd Najwyższy z urzędu, czy doszło do naruszenia innych jeszcze, niż przytoczone w skardze kasacyjnej, przepisów prawa materialnego lub procesowego.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).